

Beslisnota voor de raad

Datum 19 maart 2021

Embargo tot 31 maart 2021

Onderwerp Instemming Hoofdlijnenakkoord Regionale Energiestrategie 1.0
Versienummer

Portefeuillehouder H.M.M. Schuttenbeld
Informant Paul Feldbrugge
Afdeling Concernstaf
Telefoon (038) 498 3067
Email P.Feldbrugge@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel 6.4.1 We bevorderen dat Zwolle op termijn energieneutraal is
Begroting wijzigen Nee
Dekking ten laste van

Bijlagen

1. Hoofdlijnenakkoord Regionale Energiestrategie 1.0
2. Advies sonderingsverzoek stuurgroep RES
3. Overzicht Moties
4. Motie 2020 05 25 M17-4 Verduurzamen op én onder het dak
5. Motie 2020 05 25 M17-5 Lokaal Eigendom

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. In te stemmen met het concept-Hoofdlijnenakkoord RES West Overijssel
2. Daarmee ook in te stemmen met de twee belangrijkste doelstellingen:
 - a. Het regionale bod, waarvan het Zwolse bod onderdeel vormt, en het regionale streven naar 60%-40% wind-zon bij het opstellen van Res 2.0.
3. Daarmee ook in te stemmen met de definitie van lokaal eigendom en te onderzoeken hoe het streven naar minimaal 50% in het proces rondom de omgevingswet meegenomen kan worden om dit op gemeentelijk niveau te borgen.
4. Daarmee ook in te stemmen met de regionale afspraken van het concept-Hoofdlijnenakkoord.
5. De volgende bedenkingen, in de vorm van moties, als beantwoord te beschouwen:
 - Motie 2020 05 25 M17-4 Verduurzamen op én onder het dak
 - Motie 2020 05 25 M17-5 Lokaal Eigendom

Datum 19 maart 2021

Inleiding

Aanleiding

In juni 2019 heeft het kabinet het Klimaatakkoord gepresenteerd. Eén van de afspraken daarin is dat in 2030 zeventig procent van alle elektriciteit duurzaam wordt opgewekt.

Nederland is daarvoor verdeeld in 30 regio's, die elk een regionale energiestrategie (RES) maken. De energietransitie is immers een bovenlokale opgave en landschappen houden niet op bij gemeentegrenzen. Samen moeten de RES regio's met plannen komen om opgeteld 35 tWh aan energie op te wekken met windturbines en met zonnepanelen op daken en in zonneparken. De RES is een regionale samenwerking van verschillende gemeentes, waterschappen en de provincie. Gemeenten bevinden zich allemaal in een verschillende fase als het gaat om de invulling van de energietransitie. Dat proces wordt door de RES gerespecteerd.

Overijssel is verdeeld in twee RES'en: West-Overijssel en Twente. Zwolle is onderdeel van de RES West-Overijssel. Vanuit de raden, staten en DB's van de waterschappen is de adviesgroep RSAB betrokken bij het proces. Ook uw raad is hierin vertegenwoordigd.

Proces van startnotitie naar RES 1.0

Startnotitie

In de startnota RES West-Overijssel is vastgesteld dat de bestuurlijke partners voor 1 juni 2020 komen tot een concept-RES West-Overijssel en voor 1 juli 2021 tot een RES 1.0. In december 2019 heeft uw gemeenteraad hierover een besluit genomen. Hierin is het proces vastgelegd voor deelname aan de Regionale Energiestrategie West-Overijssel. Uitgangspunt daarbij is geweest dat de RES West-Overijssel opgebouwd wordt vanuit de bestaande plannen en ambities van de gemeenten en dat deze leiden tot een regionale strategie met een bod op de opwekking van duurzame elektriciteit en een regionale structuur warmte.

Concept-RES

In de concept-RES 'Naar een opgewekt West-Overijssel' zijn deze elementen opgenomen. In het voorjaar 2020 hebben wij de concept-RES vastgesteld en deze besproken met uw raad. Uw raad heeft bedenkingen in de vorm van moties meegegeven. Eén daarvan bleek lokaal en is door ons opgepakt. Van de overige vier is de RES-organisatie gevraagd deze mee te nemen in de totstandkoming van de definitie RES 1.0.

In de concept-RES is een aantal voornemens opgenomen om diverse aspecten uit te werken in de RES 1.0. Dit betreft onder andere het bod op elektriciteit en de energiemix, de zoekgebieden, de ruimtelijke ontwerpprincipes, de procesparticipatie, lokaal eigendom, maatschappelijke kostenefficiëntie en de Regionale Structuur Warmte.

Op 1 februari 2021 heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) de monitor van de 30 concept-RES'en in Nederland gepubliceerd. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de concept-RES West-Overijssel in voldoende mate bijdraagt aan de landelijke doelstellingen.

Hoofdlijnenakkoord

Op verzoek van de werkgroep Raden, Staten en Algemene Besturen (RSAB) heeft het bestuurlijk platform op 20 januari besloten om het besluitvormingsproces voor de RES 1.0 in twee fasen te organiseren. Eerst wordt een Hoofdlijnenakkoord voorgelegd aan de gemeenteraad/Provinciale Staten/algemeen bestuur waarbij de mogelijkheid is om middels moties en/of amendementen invloed uit te oefenen op de afspraken. Vervolgens wordt in een tweede fase de definitieve RES 1.0 voorgelegd aan de gemeenteraad/Provinciale Staten/algemeen bestuur ter vaststelling. Hiermee wordt

Datum 19 maart 2021

beoogd om vooraf ruimte te bieden aan de volksvertegenwoordigende organen om invloed uit te oefenen op de uiteindelijke RES 1.0. Het Hoofdlijnenakkoord heeft dus primair de functie om te toetsen of en in welke mate de gemeenteraad/Provinciale Staten/algemeen bestuur de afspraken onderschrijft die de basis vormen voor de RES 1.0. De vaststelling van de RES 1.0 is beoogd vóór 1 juli met een eventuele uitloop tot 9 juli 2021 te zijn afgerond. Om het Hoofdlijnenakkoord de functie te geven die hierboven is aangegeven is het van belang de besluitvorming in de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen over het Hoofdlijnenakkoord af te ronden vóór 1 mei 2021.

Begin maart zijn wij in de gelegenheid gesteld om op het concept hoofdlijnenakkoord te reageren, daarvan hebben we gebruik gemaakt (bijlage 2 Advies sonderingsverzoek stuurgroep RES) .

Op 8 maart heeft uw raad besloten het Zwolse bod in de RES te verhogen in verband met de potentie van zon-op-dak. 16 maart hebben we artikel 45 vragen beantwoord, gesteld door de fracties van de PvdA en D66. Parallel aan de behandeling van het Hoofdlijnenakkoord zal in april in het bestuurlijk platform nog een besluit worden genomen over het regionale bod voor opwek elektriciteit. Dit vanwege het feit dat enkele andere gemeenten op basis van o.a. de koersgesprekken met de netbedrijven nog bezig zijn met een actualisatie van het bod. Deze actualisatie zal in de RES 1.0 worden opgenomen.

Beoogd effect

Met dit raadsvoorstel wordt uw raad in de gelegenheid invloed uit te oefenen op de uiteindelijke RES 1.0 door hetzij met de doelstelling en afspraken in te stemmen, hetzij met moties op te roepen tot verandering.

Context

- a. De doelstellingen en afspraken in het Hoofdlijnenakkoord, en eventuele moties en amendementen, dienen als basis voor de RES 1.0 . Op het moment dat de RES 1.0 wordt vastgesteld komt het Hoofdlijnenakkoord met een beslispoint bij de RES 1.0 te vervallen zodat er geen twee vastgestelde documenten zijn.
- b. Het afgelopen jaar hebben de regionale partners in de RES het afwegingskader op de vier hoekpunten verdiept. We wegen af op de bijdrage aan de energietransitie, de ruimtelijke inpassing, de maatschappelijk acceptatie en de maatschappelijke kostenefficiëntie. Vanuit die verdieping zijn 6 richtinggevendende doelstellingen en 6 regionale afspraken op regionaal niveau geformuleerd. De regionale doelstellingen en afspraken willen de RES-partners realiseren op een manier die zo goed mogelijk aansluit bij de lokale processen en de onderlinge verschillen in tempo. Door meer subregionaal samen te werken maken zij met elkaar de opgaven leidend en niet de bestuurlijke grenzen. (voor Zwolle is dat in elk geval de samenwerking met Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland). Dat is het karakter van de RES West-Overijssel. Samen met buurgemeenten beoordeelt elke gemeente op basis van de initiatieven en plannen in gedeelde subregionale gebieden voor wind en zon welke kansen en mogelijkheden er liggen om een bijdrage te leveren aan de regionale doelstellingen. Daarin worden de lokale initiatieven en plannen die geen afstemming vragen met andere gemeenten meegenomen en de al genomen besluiten van gemeenten vóór de RES 1.0.
- c. De samenwerking op regionaal niveau zorgt voor een sterkere relatie en samenwerking in de energie-opgave tussen de provincie Overijssel, de gemeenten, de waterschappen en de netbeheerders in West-Overijssel. De bestuurlijke partners in de RES West Overijssel zijn hierin geadviseerd door de netwerkbedrijven Enexis, Coteq en Rendo.

Datum 19 maart 2021

- d. Bij het opstellen van het Hoofdlijnenakkoord werken de gemeenten, provincie en waterschappen samen met maatschappelijke partners, waaronder vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, woningcorporaties, Natuur- en Milieuorganisaties, Land- en tuinbouworganisatie, lokale energie-initiatieven, vertegenwoordigers van jongeren(organisaties) etc. Deze zijn bijeengebracht in een adviesgroep RES West-Overijssel. Daarnaast zijn tevens de terreinbeherende organisaties zoals Staatsbosbeheer, Overijssels Particulier Grondbezit, IJssellandschap, Landschap Overijssel en Natuurmonumenten betrokken. De adviesgroep RES zal separaat nog een advies aan de gemeenteraden/PS uitbrengen over het Hoofdlijnenakkoord ten behoeve van de uitwerking RES 1.0.
- e. Conform de startnota is in de totstandkoming van dit Hoofdlijnenakkoord gekozen voor een proces van representatieve participatie, wat o.a. tot uitdrukking is gebracht in de bestuurlijke werkconferenties en adviezen van de adviesgroep. De participatie van inwoners en andere belanghebbenden, vindt primair plaats op het lokaal niveau. In het Hoofdlijnenakkoord wordt voorgesteld deze werkwijze naar de RES 1.0 en RES 2.0 voort te zetten.
- f. De vaststelling van het Hoofdlijnenakkoord West-Overijssel betekent voor gemeenteraad/Provinciale Staten/algemeen bestuur dat zij hiermee een uitspraak doen over het totaal van het regionaal bod voor opwek elektriciteit en het gemeentelijk aandeel in dit bod. Met dit besluit wordt geen uitspraak gevraagd over (de hoogte van) het bod van de andere gemeenten. Omdat de onderverdeling in techniek zon, zon op dak en wind indicatief is, is er volop de mogelijkheid om in de doorontwikkeling naar de RES 2.0 tot een aangepaste verdeling te komen. Er is bij de concept-RES een aantal duidelijke randvoorwaarden geformuleerd voor de realisatie van de concept-RES West-Overijssel. Deze voorwaarden hebben betrekking op het netwerk, de SDE, wet- en regelgeving en bestuurlijke verantwoordelijkheid van de RES-partners. Recent is door landelijke werkgroepen een aantal kansen en knelpunten geformuleerd op deze onderwerpen. Omdat deze aanbevelingen nog besproken moeten worden in de regio is in dit Hoofdlijnenakkoord nog geen beoordeling opgenomen over de adviezen van de werkgroepen. In de RES 1.0 zullen we aangeven in welke mate de aanbevelingen van de werkgroepen voldoen aan de door de RES West Overijssel gestelde randvoorwaarden. Dus dat kan betekenen dat in de aanbiedingsbrief van de RES 1.0 aan het NPRES hier e.e.a. wordt opgenomen.

Argumenten

- a. Ons college kan zich vinden in voorliggend Hoofdlijnenakkoord. Met dit akkoord zetten we een belangrijke eerste stap op weg naar regionale samenwerking in de energietransitie. Een samenwerking, begonnen uit noodzaak, die zich ontwikkelt naar een toenemend besef van verbondenheid en samenhang. En deze regio levert een betekenisvolle bijdrage aan de landelijke energietransitie.
Het Hoofdlijnenakkoord bevat zes doelstellingen en zes afspraken. Bij sommige doelstellingen geven we een nadere duiding aan. Tevens geven we inzicht hoe we willen omgaan met een aantal bedenkingen, in de vorm, van moties die de raad bij bespreking van de concept-RES heeft meegegeven.
- b. De doelstellingen zijn:
 - 1. Bod concept-RES handhaven en streven naar 60-40 wind-zon
Het Zwolse bod is onderdeel van het regionaal bod. We ondersteunen het regionale streven naar een verhouding van 60% wind en 40% zon. Wel hebben we aangegeven dat Zwolle de afgelopen jaren voortvarend van start is gegaan met de transitie. Een behoorlijk deel is gerealiseerd of in concrete planning. Het college wil bij het realiseren van de

Datum 19 maart 2021

- Zwolse ambities zoveel mogelijk blijven aansluiten bij de gebiedskenmerken en het karakter van de stedelijke omgeving. Meervoudig ruimtegebruik en in het bijzonder het benutten van dakvlak vormen daarmee dan ook een belangrijke drager voor het realiseren van de doelstellingen. Het streven naar een sturend verhoudingsgetal voor wind en zon, doet dan ook geen recht aan de Zwolse inzet en bijdrage. Of een dergelijke verhouding in de rest van de regio haalbaar (acceptatie, ruimte, planning) is, is ons onbekend. Ons past dus bescheidenheid in dit regionale streven met betrekking tot wind. We verwachten dat in het proces naar RES 2.0 dit meer helder wordt.
2. Zoekgebieden voor zon en/of wind op de kaart
Zwolle heeft in haar concept omgevingsvisie kansen en uitsluitingsgebieden aangewezen. Tolhuislanden is op basis van een raadsbesluit als onderzoeksgebied aangewezen waar bewoners en grondeigenaren samen werken aan een plan om in dit gebied zowel zonneparken als windturbines te realiseren. Dat maakt dat deze in het kader van de RES aangemerkt is als zoekgebied.
 3. Optimaliseren Ruimtelijke kwaliteit bij opwek
We onderschrijven deze lijn. Op hoofdlijn geeft de omgevingsvisie hier richting aan en voorziet de procesbeschrijving in de energiegids. Bij de definitieve RES 1.0 bezien we of het nodig is nader uit te werken.
In tegenstelling tot de RES organisatie beschouwen we de Zwolse motie 2020 05 M17-9 'Versterken biodiversiteit uitgangspunten bij zonneparken en windmolens' nog niet als beantwoord. We verwachten dat deze bij de definitieve RES 1.0 te kunnen beantwoorden
 4. Beperken van maatschappelijke kosten
Onder verwijzing naar de informatienota Beantwoording vragen PvdA en D66 dd 2021 03 16 onderschrijven we de lijn om de maatschappelijke kosten te drukken. We zijn immers aanspreekbaar op een haalbare en betaalbare Energietransitie (Informatienota betaalbare energietransitie voor inwoners, 2020 02 25, debatronde raad). We hebben wel kanttekeningen. In de RES zijn doorrekening op hoofdlijnen van alleen de netwerkkosten meegenomen. We onderschrijven de conclusie dat geclusterde windmolenparken het meest kostenefficiënt zijn voor het netwerk. Kosten van o.a. de (SDE-)subsidies, opslag, belasting, etc, etc. zijn niet meegenomen. Opslag zou overigens de kosten voor netverzwaring weer kunnen drukken. Bovendien wekt deze doorberekening de suggestie als zou er een rechtstreeks lijn zijn tussen de kosten van verzwaring van het netwerk in NW-Overijssel en de inwoners van deze regio. Die is er niet. Overigens worden in Drenthe, Groningen en ZO-Overijssel beduidend meer kosten voor netwerkverzwaring verwacht. Tegelijkertijd klopt de doelstelling wel, we streven naar het beperken van het ophogen van maatschappelijke kosten en wegen dat mee in onze lokale en subregionale afweging.
 5. Gebiedsgerichte en grens ontkennde participatie
Dat past in onze manier van werken, als voorbeeld dient de intentieovereenkomst Zwartewaterland, Dalfsen, Staphorst en Zwolle. (informatienota Ontwikkeling energiegebied Zwolle, Staphorst, Dalfsen, Zwartewaterland dd. 2021 03 08 raad besluitvormend.)
 6. Minimaal 50% Lokaal eigendom
Lokaal eigendom wordt in voorliggend akkoord gedefinieerd als een collectief van lokale inwoners en/of lokaal gewortelde bedrijven die gezamenlijk (mede) eigenaar zijn van zon- of windprojecten. We beschouwen lokaal eigendom als een belangrijk middel om de Zwolse bevolking te betrekken bij de energietransitie. Graag bevorderen we het lokaal eigendom, zoals bij de drijvende parken op de Bomhofsplas en Sekdoornse plas,

Datum 19 maart 2021

zonnepark De Weekhorst, het park op Hessenpoort. En zoals gezegd in Tolhuislanden. We willen ervoor waken dat lokaal eigendom zodanig als voorwaarde wordt gehanteerd dat we onze opwek doelen niet meer halen. Overigens wordt landelijk nog onderzocht of een voorwaarde met betrekking tot lokaal eigendom überhaupt in de Omgevingswet kan worden opgenomen. Wel willen we onderzoeken hoe het streven naar minimaal 50% in het proces rondom de omgevingswet meegenomen kan worden.

De motie 2020 05 25 M17-5 Lokaal Eigendom 'lokaal eigendom' beschouwen we hiermee als beantwoord.

De totstandkoming is geschied in nauwe samenwerking met drie vertegenwoordigers van energie-coöperaties. We achten dat een te smalle basis om recht te doen aan uw de motie '2020 05 25 M17-1 Vooruitkijken mét energiecoöperaties'. We verzoeken de Res-organisatie dit aandacht te geven voor de vaststelling van het definitieve bod.

c. De regionale afspraken in de RES West-Overijssel

De regionale afspraken gaan over hoe we in onze RES-regio een aantal zaken oppakken en uitwerken richting de RES 2.0:

1. Versterken subregionale samenwerking

Dit bevestigt de werkwijze van Zwolle en het is ook in het belang van Zwolle dat deze werkwijze regionaal omarmd wordt. We werken niet alleen met Staphorst, Zwartewaterland en Dalfsen samen als het gaat om opwek, dat doen we ook met Kampen en meer zuidelijk met Olst-Wijhe. Daarnaast volgen we actief de ontwikkelingen aan de zijde van de RES Noord-Veluwe. Op het gebied van warmte werken we samen met Kampen en Zwartewaterland.

2. Regionale participatie

We onderschrijven deze afspraak. Ook op regionaal niveau is het belang participatie van het maatschappelijke middenveld, de energiecoöperaties en Jong RES (afvaardiging van jonge inwoners uit onze regio) te borgen en die in te bedden in de bestuurlijke besluitvorming. Lokaal werken we met veel participatie. Wanneer nieuwe initiatieven voor grootschalige energieprojecten zich aandienen zijn de kaders voor de participatie van belanghebbenden (zoals omwonenden, provinciale milieufederaties, lokale natuurgroepen etc.) geborgd in de Zwolse Energiegids. De kaders voor participatie op stedelijk niveau bespreken we nader bij de komende raadsinformatienota over de Communicatie-/participatiestrategie Energietransitie.

3. Aan de slag met groen gas, geothermie, lokale waterstof, aquathermie en de duurzaamheidsladder toepassen in de Regionale Structuur Warmte

Voor Zwolle ligt dat in de lijn van eerdere met uw raad besproken ambities. In het ambitiedocument Energietransitie (2017) is een aantal uitgangspunten benoemd zoals het nodig hebben van alle duurzame bronnen en in de Zwolse Transitievisie Warmte 2020 zijn deze uitgangspunten verder aangevuld.

4. Verkenning naar Regionale Milieu Effect Rapportage (Mer)

We onderschrijven de afspraak om nadere te onderzoeken of een Mer op regionaal danwel subregionaal niveau passend is.

5. Doorontwikkeling RES-organisatie en financiering

We onderschrijven de afspraak om de RES-organisatie door te ontwikkelen en nader stil te staan bij de financiering.

6. Samenwerken aan een lobby op betaalbaarheid en governance in relatie tot warmte en zon-op-dak.

Datum 19 maart 2021

We onderschrijven deze afspraak en beschouwen de motie 2020 05 25 M17-4 Verduurzamen op én onder het dak' als beantwoord.

Risico's

Aan het instemmen met het hoofdlijnenakkoord zijn geen risico's verbonden. Dit akkoord vervalt bij de vaststelling van de definitie RES 1.0.

Financiën

Vaststelling van het Hoofdlijnenakkoord heeft geen directe financiële consequenties. De uitvoering van de energietransitie natuurlijk wel en recent is hier door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) een advies over uitgebracht. Het budget voor de RES organisatie is beschikbaar voor de doorontwikkeling naar de RES 1.0 tot eind 2021. Mogelijk kan hier vanuit het NPRES nog een kleine aanvulling op plaatsvinden. Over de financiering van de ontwikkeling van de RES 2.0 en verder (2022-2025) zal door het nieuwe kabinet besluitvorming plaatsvinden. Door de huidige demissionaire Minister van 't Wout is in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven groot belang te hechten aan continuïteit van de RES'en.. De Zwolse uren inzet vormen onderdeel van het programmabudget enregietransitie..

Communicatie

Op 31 maart 2021 om 12.00 uur zal door de voorzitters van de stuurgroep RES West-Overijssel in een persgesprek het Hoofdlijnenakkoord RES West-Overijssel worden toegelicht. Tot dat moment geldt een embargo voor de bekendmaking van de besluiten en de openbaarheid van de stukken. Hierdoor kunnen de leden van de gemeenteraden / Provinciale Staten en algemene besturen vooraf kennisnemen van het Hoofdlijnenakkoord en de bijlagen.

In het communicatieplatform RES West-Overijssel zullen nadere afspraken gemaakt worden over de communicatie.

Vervolg

Na de besluitvorming door de raad zal het college de stuurgroep RES verzoeken zo spoedig mogelijk een voorstel opstellen voor de RES 1.0 rekening houdend met de eventueel vastgestelde moties en/of amendementen. Na bespreking in het bestuurlijk platform wordt de definitieve RES 1.0 ter besluitvorming voorgelegd aan de Colleges van B&W van de 11 gemeenten, Gedeputeerde Staten en DB'en van de 4 Waterschappen. De uiterste datum voor besluitvorming en indienen van het raadsvoorstel voor de definitieve RES 1.0 is voorzien op 1 juni 2021. De gemeenteraden, de provinciale staten en/of algemeen besturen van de Waterschappen worden geacht de besluitvorming zo mogelijk voor 1 juli 2021 af te ronden met een mogelijke uitloop t/m 9 juli 2021. Mochten er in de vaststelling van de definitieve RES 1.0 sprake zijn van het aannemen van moties en/of amendementen zal de stuurgroep deze meezenden met de indiening van de RES 1.0 bij het NPRES. Voor regionale afstemming en duiding van de impact en vervolgproces van evt. moties en amendementen bij de RES 1.0 zal de stuurgroep uiterlijk voor 1 november 2021 een voorstel voorleggen aan het bestuurlijk platform. Daarna kan een gezamenlijk voorstel voor verwerking van de moties en amendementen worden gedaan aan de Colleges van B&W van de 11 gemeenten, Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel en de DB'en van de waterschappen.

Lokaal betekent besluitvorming over de RES 1.0 ook dat bezien wordt welk lokale besluiten genomen moeten worden om regionale doelstellingen en afspraken te verankeren binnen lokaal beleid.

Datum 19 maart 2021

Openbaarheid

Op dit voorstel rust embargo tot en met 31 maart 2021. Na het (regionale verzorgde) perscontact is dit voorstel openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

interim-secretaris, Liesbeth Borsboom